

Burhan Sönmez (Ankara, 1965) és escriptor, professor universitari de teoria literària i novel·la, i advocat. Especialista en drets humans, va exercir a Istanbul, on va fundar l'organització d'activisme social i cultural TAKSAV, i va formar part de l'associació per als drets humans IHD. El 1996 un assalt policial durant una manifestació pacífica el va deixar greument ferit i es va haver d'exiliar a Londres, on va rebre tractament gràcies a l'ONG Freedom from Torture. Les seves obres, que arrelen en els contes i les llegendes orals, es poden llegir en una quarantena de llengües. Ha publicat *Kuzey*, *Masumlar* i *Istanbul Istanbul* (Periscopi, 2018), la seva primera obra traduïda al català. És membre fundador del Cercle d'Escriptors del PEN Internacional. El seu compromís i qualitat literària li han valgut el premi Disturbing the Peace, atorgat per la Fundació Vaclav Havel Library, un reconeixement als escriptors perseguïts per haver desafiat règims totalitaris. Des del setembre del 2021 és president del PEN Internacional.

Xavier Gaillard Pla, llicenciat en literatura comparada per la Universitat Autònoma de Barcelona, és actualment doctorand en estudis de l'orient mitjà per la Middle East Technical University d'Ankara (on va obtenir un màster del mateix departament), i s'ha especialitzat en l'estudi de la memòria històrica, l'islamisme polític i els moviments socials a la regió del Llevant, l'Iran i Turquia. Tradueix professionalment de l'anglès des del 2010 (sobretot per a l'editorial Gedisa) i del turc des del 2016, incloent-hi la traducció dels poemes de Burhan Sönmez per al Festival de Poesia de Barcelona (2019), així com la novel·la *Nits de pesta*, d'Orhan Pamuk (Més Llibres, 2022).

John Ralston Saul, president emèrit del PEN Internacional

– «Amb *Laberint*, Burhan Sönmez afegeix un altre element important al retrat que fa de la vida actual, amb Turquia com a escenari de tots els nostres drames. De fons, sembla que es pregunta si és possible que societats com la nostra sobrevisquin si se'ns permet recordar.»

The New York Times – «Aquest llibre es llegeix com un somni febril. En Boratin és un heroi existencial lànguid que navega pels seus dies alienat com si fos un dels protagonistes de Camus.»

Publishers Weekly – «Una meditació filosòfica i cerebral sobre la memòria i el que significa viure sense; accessible i profunda, recorda Albert Camus i Patrick Modiano [...]. És un llibre que, sens dubte, perdurarà en la ment del lector.»

Literary Review – «Sönmez guia el lector de manera brillant. Utilitza la narració (anècdotes, faules i històries) per descriure lliçons que són valuoses per entendre la vida. L'entorn és vibrant, i encara que no he estat mai a Istanbul, després d'haver llegit la novel·la tinc una sensació de familiaritat amb la ciutat.»

Literary Hub – «A l'obertura d'aquest llibre, un cantant de blues intenta treure's la vida saltant des d'un pont al Bòsfor. Sobreviu, però la seva memòria queda malmesa; sap que ha mort l'últim sultà, però la resta és un laberint. Aquesta novel·la curta i el·líptica de l'autor d'*Istanbul Istanbul* segueix el protagonista a través de carrerons i evoca l'encreuament ineluctable entre lloc i persona.»

Asymptote Journal – «Navega per la psicogeografia d'Istanbul per interrogar-ne una de les criatures més misterioses: el jo.

Aquesta novella magistral de Burhan Sönmez travessa tots aquests temes amb un to que ens recorda Borges, lúcid i terriblement original.»

Shelf Awareness – «Una anàlisi provocadora de la memòria i la pèrdua, de la intenció i els resultats... Magistral.»

Burhan Sönmez

Laberint

Traducció del turc de Xavier Gaillard Pla

ANTÍPODA, 61

EDICIONS DEL PERISCOPI

Laberint

© Burhan Sönmez, 2018 © Kalem Agency, 2018

Primera edició: febrer del 2022

© de la traducció: Xavier Gaillard Pla, 2022

© de la il·lustració de la coberta: Tono Cristòfol

© de la fotografia de l'autor: Kalem Agency

© d'aquesta edició: Edicions del Periscopi SLU, 2022

Publicat per Edicions del Periscopi SLU

info@periscopi.cat | *Web*: www.periscopi.cat

Facebook: www.facebook.com/Periscopi

Twitter: twitter.com/Ed_Periscopi

Instagram: @edicions_del_periscopi

Impressió: Romanyà Valls, Capellades

Imprès a Catalunya – *Printed in Catalonia*

Edició a càrrec d'Aniol Rafel, Andrea Rovira i Marta Rubiola

Maquetació: Octavi Gil Pujol

Correcció: Rudolf Ortega, Òscar Lozano i Francesc Gil-Lluch

Disseny de la col·lecció i de la coberta: Tono Cristòfol

Aquest llibre s'ha imprès amb un paper offset cru de noranta grams i ha estat compaginat amb la tipografia Caslon Pro en cos 12,5.

Dipòsit legal: B 18497-2021

978-84-17339-86-9

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics.

«N'hi ha prou amb dos miralls encarats
per construir un laberint.»

J. L. BORGES, *Siete noches*

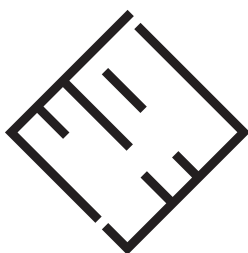
«No és l'home qui descobreix la paraula,
és la paraula qui l'atrapa.»

Sermó del pastor MONTMOLLIN
al funeral de J. L. Borges

SALTANT DEL PONT DEL BÒSFOR

1

Sona l'alarma. El soroll s'assembla a la campana que avisa els fatigats tripulants d'un vaixell de càrrega que és l'hora de menjar. Qui recorda aquelles embarcacions? El so prové d'un altre habitatge, potser fins i tot d'algun somni. Del somni d'algú que dorm al pis del costat. El vent que emana de la porta oberta del balcó omple l'interior. La cortina de tul es remou. Quina estació deu ser? La gelor matinal refresca l'ambient. El soroll del rellotge va en augment mentre la falda de la cortina de tul acaricia el llit. En Boratin, amb els ulls tancats, allarga el braç per intentar apagar l'alarma. La mà es passeja per sobre de la tauleta de nit. S'atura un moment, i ho torna a intentar. Incapaç de trobar el rellotge, obre els ulls. Fora, el trenc d'alba. Els objectes de l'habitació romanen en la penombra, les seves siluetes borroses. On soc? No sembla l'habitació de l'hospital. Els llençols, el balcó i la finestra són diferents. Sí, no és l'hospital. Suposo que he tornat a casa. S'entreveu el cel per la finestra. A l'altra punta de la

tauleta de nit hi ha pots de pastilles. Tot i que ajuden a dormir, serveixen de poc per mitigar el mal de cap. Torna a tancar els ulls. La mà cau sobre el coixí. La frescor li recobreix els braços nus, amb l'acompanyament dels murmuris de les fulles d'un arbre proper al balcó.

En Boratin es desperta amb plena llum del dia, quan el vent ja ha amainat. La cortina de tul està tranquil·la. Arriba una fressa procedent de barris llunyans, que sembla haver-se anat acumulant i intensificant. Observa el seu voltant, intenta esbrinar si és el primer cop que es desperta aquí. És una habitació àmplia. Les parets tenen un color marfil força auster, però el recobriment de fusta de vern de l'armari que té davant és massa clar. Li aniria millor un color més fosc. Qui va escollir aquest armari, jo? En Boratin no s'acaba de fiar dels seus propis gustos. Tenia l'esperança que aquesta casa, que li havia semblat tan desconeguda quan l'hi havien portat la nit anterior, li generaria alguns records en despertar-se al matí. La porta del balcó, l'armari i la tauleta de nit són com els d'una habitació d'hotel on no s'hagués allotjat mai. Tan sols identifica els pots de pastilles. S'incorpora i s'asseu a la vora del llit. El dolor del pit el tensa. Es treu la samarreta i es dona una ullada a les costelles. Per veure-les millor es planta davant del mirall. Una de les costelles de la dreta està trencada. La palpa amb la mà. Experimenta cremor sota la pell. Quina sort que ha tingut, deien. Només una costella trencada. Cap altra lesió corporal; no consideren que l'amnèsia formi part del cos. Alça els ulls per mirar-se la cara. Una cara que va conèixer fa una setmana. Com si fos nova de trinca. Hola, desconegut, diu. La cara del

mirall respon amb les mateixes paraules; els moviments dels llavis ho mostren clarament. Igual que la nit passada. Ahir, quan va arribar a casa tot estava en silenci. Es va passejar amb parsimònia per les habitacions com si visités un museu, desfilant amb cautela entre guitarres i galindaines. Va agafar les medecines de la bossa de l'hospital. Es va beure dos gots d'aigua. Es va mirar la cara al mirall. Es va treure la camisa, els pantalons, els mitjons. Es va estirar al llit i va esperar immòbil amb els ulls tancats. Va comptar-se les respiracions. No s'havia oblidat de comptar. Quaranta-una, quaranta-dues, quaranta-tres. Fins que va sucumbir.

A l'hospital li havien comentat que estava sorprenentment serè. Ha perdut la memòria, no es preocupi, a poc a poc l'anirà recuperant, li havien dit. Primer es van ocupar de la costella trencada, després es van preguntar què li devia haver passat a aquest home que ara es veu obligat a crear una persona a partir tan sols d'una costella trencada i una memòria buidada. Quina gràcia, va dir a la doctora, sembla molt més preocupada que jo. És la meva feina, va respondre la doctora. Perdre la memòria pot semblar alarmant, senyor Boratin, però la seva situació podria ser molt pitjor. Com a mínim, gràcies a les targetes que duia a la cartera podem determinar la seva identitat i la seva adreça. Encara que no sigui capaç de recordar-se'n, formen part de vostè, com si fossin un tatuatge que es va fer en algun moment incert, per alguna raó desconeguda. Ara per ara les coses que posseeix potser no tenen cap mena de sentit, però amb el pas del temps serà capaç de cohesionar-les. Fos quina fos la història del seu passat, potser

va voler alliberar-se d'una part del món que li provocava dolor. S'hi va abocar, i podria dir-se que li va sortir bé, la jugada. Ha acabat assolint l'objectiu d'una manera inesperada. Saltant del pont del Bòsfor... Després d'això podrà traçar millor el seu camí. Senyora doctora, a part d'administrar medicaments, vostè també omple d'esperances d'aquesta mena tots els seus pacients? Llavors, expliqui'm això: la meva ment, que no alberga cap mot que tingui a veure amb mi, està farcida d'informacions alienes. Noms de filòsofs de l'antiguitat, colors d'equips de futbol, les paraules que va pronunciar el primer home que va trepitjar la Lluna. En el meu lèxic soc incapaç de trobar cap traça vinculada a mi, no recordo ni el meu propi nom. Aquest nom me'l va dir vostè, i jo el vaig acceptar.

Cerco una mostra de relaxament en el rostre del mirall, una expressió que m'indiqui quin camí he de seguir. Poso l'orella sobre la cara del mirall, on hi havia la boca. Llisa. Fresca. Sento la remor d'una onada encabida aquí fa segles. Desitjos foscos. L'olor humida d'un celler. M'estic apropant al temps dins el qual solia viure abans de vessar a fora. Just quan em disposava a baixar per unes escales diferents cap a les profunditats de la meva memòria i encendre el fanal blau del celler del passat, m'astora el soroll d'una campana. És un soroll que prové de dins meu o de fora? És similar a les campanades del rellotge, que han sonat tota la nit. Surto al passadís perseguint el so. Passo per davant d'una pintura llòbrega. Veig un telèfon vermell i negre a l'altre extrem del menjador. Em quedo parat sense saber ben bé què fer. Abans que hagi pres una decisió, el telèfon calla. És un model antic, amb disc de

marcar en comptes de botons. Està ornat amb un revestiment d'or dels que agraden a la gent gran. El telèfon torna a sonar. Aquesta vegada de manera més categòrica. Si l'agafo, una veu desconeguda em preguntarà com estic. No sentirà la necessitat de presentar-se. Donarà per fet que la conec. Davant el meu silenci, repetirà la pregunta. Després d'un moment d'hesitació començarà a parlar en lloc meu. Mencionarà les coses que tenim pendants de fer. Em recordarà una cita o un dinar. Xerrotejarà sobre les misèries de la vida. Després d'haver-se mostrat compassiva em començarà a retreure coses amb un to de veu ferit. Farà una llista de totes les desgràcies del món, en cada una recordarà el nom d'una víctima, i, sense donar-me oportunitat de penjar el telèfon, m'acusarà de ser l'origen de totes elles. Veient que segueixo callat, saltarà d'un tema a un altre. Quan toqui parlar de les coses positives que són contribució meva, la veu s'alentirà i em dirà que ha viscut diverses alegries de la vida gràcies a mi, però que no entén com he pogut caure tan baix. Jo, aprofitant el moment, respondré. Jo tampoc entenc com he caigut tan baix, diré. Li demanaré que em faci un favor: que si coneix secrets sobre mi, me'ls faci saber com més aviat millor. Tenint en compte que he perdut la memòria, he perdut també tots els anys de la meva vida; començo des de zero. Demanaré misericòrdia com si estigués parlant amb un guardià que custodia el meu passat. Utilitzaré les paraules més idònies. Explicaré a la veu de l'altra banda del telèfon una història que ha quedat encabida en algun racó de la meva ment. El passat està tan lluny com el futur. Desconec els camins de les estrelles. Noto que

s'aproxima una allau a tota velocitat, una allau que avança impertorbable, amalgamant-se amb els sorolls del trànsit, desfent-se i refent-se rere torres i gratacels. El cor em diu que m'he d'afanyar. Vaig cap a les cortines i les corro. Que no entri gens de llum per la finestra. El so del telèfon cessa.